

Ocena transferu istotnej części ryzyka ubezpieczeniowego – testy dla celów klasyfikacji produktów

Wojciech Mojżuk

Warszawa, dnia 22 listopada 2016 r.

Seminarium Polskiej Izby Ubezpieczeń
Zamknięcie Roku – wpływ zmian regulacyjnych na rachunkowość
i sprawozdawczość zakładów ubezpieczeń

Plan Prezentacji

Tytuł	Slajd
■ Istotne ryzyko ubezpieczeniowe w MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe	2-5
■ Transfer ryzyka ubezpieczeniowego w Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji	6-10
■ Uznanie umowy za reasekuracyjną w świetle Statement of Financial Accounting Standards No. 113	11-15
■ Praktyka testów wyrosła na bazie Statement of Financial Accounting Standards No. 113	16-21
■ Podsumowanie, uwagi, zastrzeżenia	22-23

Istotne ryzyko ubezpieczeniowe w MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe

Istotne ryzyko ubezpieczeniowe w MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe

Załącznik a Definicje terminów

[...]

Umowa ubezpieczeniowa

Umowa, w myśl której jedna ze stron (ubezpieczyciel) przyjmuje **istotne ryzyko ubezpieczeniowe** od drugiej strony (ubezpieczonego), wyrażając zgodę na zrekompensowanie ubezpieczonemu negatywnego wpływu określonego niepewnego przyszłego zdarzenia (zdarzenia objętego ubezpieczeniem). (Dokładniejsze wyjaśnienie tej definicji znajduje się w załączniku B).

[...]

Rozdzielenie

Ujęcie księgowo elementów umowy tak, jakby stanowiły **odrębne** umowy.

Istotne ryzyko ubezpieczeniowe w MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe

12 Aby **rozdzielić** umowę, ubezpieczyciel powinien:

- a) zastosować MSSF 4 do składnika ubezpieczeniowego;
- b) zastosować MSR 39 do składnika depozytowego.

B22 Umowa jest umową ubezpieczeniową tylko wówczas, gdy przenosi **znaczne ryzyko ubezpieczeniowe**.

B28 Jeżeli umowa ubezpieczeniowa jest **rozdzielona** na składnik depozytowy i składnik ubezpieczeniowy, wówczas wielkość przeniesionego ryzyka ubezpieczeniowego należy oceniać przez odniesienie do **składnika ubezpieczeniowego**.

Istotne ryzyko ubezpieczeniowe w MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe

B23 Ryzyko ubezpieczeniowe jest **znaczące** tylko i wyłącznie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela **znacznych świadczeń dodatkowych** w **każdym** scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji). Jeżeli miałyby zostać wypłacone znaczne świadczenia dodatkowe w scenariuszach posiadających treść ekonomiczną, warunek podany w poprzednim zdaniu byłby spełniony **nawet** wówczas, gdyby zdarzenie objęte ubezpieczeniem było **zupełnie nieprawdopodobne**, albo nawet gdyby oczekiwana (tzn. zważona prawdopodobieństwem) wartość bieżąca warunkowych przepływów środków pieniężnych stanowiła niewielką część oczekiwanej wartości bieżącej wszystkich pozostałych wynikających z umowy przepływów środków pieniężnych.

B24 **Dodatkowe** świadczenia opisane w paragrafie B23 odnoszą się do kwot **przekraczających** te, które **byłyby wypłacone**, gdyby zdarzenie objęte ubezpieczeniem nie zaistniało (z wyłączeniem scenariuszy bez treści ekonomicznej).

Transfer ryzyka ubezpieczeniowego w Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji

Transfer ryzyka ubezpieczeniowego w Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji

Reasekuracja finansowa

Wytyczna 13.

W celu określenia stopnia, w jakim Zakład wykorzystuje reasekurację finansową, Zakład powinien przeprowadzać analizy **wszystkich nowych** umów reasekuracji i czynności związanych z reasekuracją, **w szczególności**, gdy zakres transferu ryzyka ubezpieczeniowego jest **istotnie ograniczony**. Sposób przeprowadzania analiz powinien być **spójny** dla wszystkich umów reasekuracji w Zakładzie oraz dokonywany **każdorazowo** w przypadku zawierania umów reasekuracji lub dokonywania zmian w postanowieniach umów reasekuracji.

13.1. Zakład powinien posiadać wypracowane **metody** (w tym **testy**) do badania, **czy i w jakim stopniu** umowy reasekuracji zapewniają transfer ryzyka ubezpieczeniowego.

Transfer ryzyka ubezpieczeniowego w Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji

13.2. Transfer ryzyka ubezpieczeniowego należy uznać za istotnie ograniczony, gdy zgodnie z postanowieniami umowy Zakład posiada obowiązek **pokrywania strat** Reasekuratora (negatywnych sald) **lub** gdy uwzględniając **wszystkie możliwe przyszłe scenariusze** Reasekurator nie ponosi ryzyka (lub ponosi niewielkie ryzyko) **straty kapitału**.

13.3. **W przypadku wykorzystywania umów reasekuracji finansowej**, Zakład powinien mieć udokumentowane co najmniej następujące elementy:

- a. informacje zapewniające pełne i właściwe zrozumienie przez niezależne osoby zaznajomione z tematyką reasekuracji charakteru i celu umowy,
- b. informacje dotyczące wszelkich umów lub porozumień, które wpływają bezpośrednio na **przepływy środków pieniężnych** z reasekuracji finansowej,
- c. szacunkowe wielkości przepływów środków pieniężnych, w tym prowizji i wszelkich innych płatności z tytułu reasekuracji finansowej, jak również terminy tych przepływów,
- d. określenie wpływu finansowego reasekuracji finansowej na **wypłacalność Zakładu**.

Transfer ryzyka ubezpieczeniowego w Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji

Słowniczek pojęć

Na potrzeby Wytycznych:

[...]

7. Reasekuracja finansowa (ograniczona) – umowa reasekuracji, której charakterystyczną cechą jest **ograniczony transfer ryzyka ubezpieczeniowego**. Ponadto cechami charakterystycznymi dla reasekuracji finansowej są:

- a. transfer ryzyk innych niż ryzyko ubezpieczeniowe (np. ryzyko inwestycyjne, ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej) lub połączenie w umowie transferu ryzyka i elementu finansowania,
- b. uwzględnianie wartości pieniądza w czasie oraz zysków inwestycyjnych,
- c. wieloletni charakter umów.

[...]

Transfer ryzyka ubezpieczeniowego w Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji

- W związku z tym, że Wytyczne weszły w życie od 1 stycznia 2015 roku i biorąc pod uwagę, że Wytyczne każą dokonywać analiz istotności transferu ryzyka również w przypadku dokonywania zmian w postanowieniach umów reasekuracji oraz w związku z racjonalną ostrożnością należy przyjąć, że przez „**nowe umowy**” reasekuracji należy raczej uznać **wszystkie** umowy reasekuracji obowiązujące na 31 grudnia 2016 roku.
- Wszystkie umowy reasekuracji obowiązujące na 31 grudnia 2016 roku powinny mieć przeprowadzoną i odpowiednio udokumentowaną analizę istotności transferu ryzyka.
- Konieczność przeprowadzenia i dokumentacji analizy istotności transferu ryzyka ubezpieczeniowego dla umów reasekuracji obciąża zakład ubezpieczeń **ciężarem dowodu**, że transfer ryzyka jest istotny.
- Wytyczne odwołują się do wypłacalności zakładu, co obecnie oznacza wymóg kapitałowy w **Wypłacalności II**.

Uznanie umowy za reasekuracyjną w świetle Statement of Financial Accounting Standards No. 113

Uznanie umowy za reasekuracyjną w świetle Statement of Financial Accounting Standards No. 113

- SFAS No. 113 „Accounting and Reporting for Reinsurance of Short-Duration and Long-Duration Contracts” określa kryteria określania istotności transferu ryzyka ubezpieczeniowego dla umów reasekuracji.
- Pojęcia umów krótko- i długoterminowych odwołują się do SFAS No. 60 „Accounting and Reporting by Insurance Enterprises”.
- SFAS No. 113 odwołuje się również do przypadku szczególnego umów regulowanych przez SFAS No. 97 „Accounting and Reporting by Insurance Enterprises for Certain Long-Duration Contracts and for Realized Gains and Losses from the Sale of Investments”.
- Pojęcie „certain long-duration contracts” w SFAS No. 97 w kontekście oferty polskiego rynku ubezpieczeniowego oznaczają umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (UFK).

Uznanie umowy za reasekuracyjną w świetle Statement of Financial Accounting Standards No. 113

- Wspólnym warunkiem istotnego transferu ryzyka dla reasekuracji krótko- i długoterminowych ubezpieczeń jest według SFAS No. 113 jest:

„reasonable possibility that the reinsurer may realize a significant loss”

- Dla reasekuracji umów krótkoterminowych warunek ten jest definiowany następująco:

„The ceding enterprise's evaluation of whether it is reasonably possible for a reinsurer to realize a significant loss from the transaction shall be based on the present value of all cash flows between the ceding and assuming enterprises under reasonably possible outcomes, without regard to how the individual cash flows are characterized. The same interest rate shall be used to compute the present value of cash flows for each reasonably possible outcome tested.”

- Warunek ten dla reasekuracji umów krótkoterminowych nie musi być spełniony tylko w przypadku, jeżeli:

„substantially all of the insurance risk relating to the reinsured portions of the underlying insurance contracts has been assumed by the reinsurer”

„reinsurer's economic position is virtually equivalent to having written the insurance contract directly”

Uznanie umowy za reasekuracyjną w świetle Statement of Financial Accounting Standards No. 113

- Dla reasekuracji umów długoterminowych warunek „reasonable possibility that the reinsurer may realize a significant loss” jest definiowany następująco:

„Indemnification of the ceding enterprise against loss or liability relating to insurance risk in reinsurance of long-duration contracts requires the reasonable possibility that the reinsurer may realize significant loss from assuming insurance risk as that concept is contemplated in Statement 60 and FASB Statement No. 97, [...].

Statement 97 defines long-duration contracts that do not subject the insurer to mortality or morbidity risks as investment contracts.

The evaluation of mortality or morbidity risk in contracts that reinsure policies subject to Statement 97 shall be consistent with the criteria in paragraphs 7 and 8 of that Statement.

- Dla reasekuracji umów długoterminowych podlegających SFAS 60:

„Evaluation of the presence of insurance risk in contracts that reinsure other long-duration contracts (such as those that reinsure ordinary life contracts or contracts that provide benefits related only to illness, physical injury, or disability) also shall be consistent with those criteria.”

Uznanie umowy za reasekuracyjną w świetle Statement of Financial Accounting Standards No. 113

1. Dla resekuracji umów krótkoterminowych warunek „reasonable possibility of significant loss” nie musi być spełniony, jeśli „**substantially all** of the insurance risk relating to the reinsured portions of the underlying insurance contracts has been assumed by the reinsurer” czyli, gdy „reinsurer's economic position is **virtually equivalent** to having written the insurance contract directly”.
2. Powyższy warunek daje swoisty wybieg do uproszczonego sprawdzenia czy umowa reasekuracji dokonuje istotnego transferu ryzyka poprzez odwołanie się do klasyfikacji reasekurowanego portfela umów u cedenta. Jeżeli umowy w reasekurowanym portfelu są zaklasyfikowane jako ubezpieczeniowe, to określone formy reasekuracji tego portfela też powinny być zaklasyfikowane jako ubezpieczeniowe.
3. Zarówno w przypadku reasekuracji umów krótkoterminowych jak i długoterminowych SFAS 113 odwołuje się do klasyfikacji reasekurowanego portfela umów cedenta.

Praktyka testów wyrosła na bazie Statement of Financial Accounting Standards No. 113

Przedmiot testów

- Testy badają warunek:

„reasonable possibility that the reinsurer may realize a significant loss”.

- Omawiane testy istotności transferu ryzyka ubezpieczeniowego powstały początkowo dla reasekuracji umów krótkoterminowych.
- Później koncepcje z testów dla reasekuracji umów krótkoterminowych zaczęto rozszerzać na reasekurację umów długoterminowych.
- W kolejnym kroku wypracowaną metodologię zaczęto rozszerzać na testy istotnego transferu ryzyka ubezpieczeniowego dla umów ubezpieczenia w ramach SFAS No. 97

Test 1 - Expected Reinsurer's Deficit (ERD)

Expected Reinsurer's Deficit (ERD) określamy jako:

$$\text{ERD} = E[\min[(\text{składki} - \text{prowizje} - \text{odszkodowania})/\text{składki}; 0]].$$

- Zapisane wartości należy rozumieć jako przykładowe. Należy brać pod uwagę wszystkie przepływy finansowe wynikające z zapisów umowy.
- Wartości wejściowe należy rozpatrywać z punktu widzenia reasekuratora, będącego stroną umowy.
- E oznacza wartość oczekiwaną, wynikającą z zaawansowanych modeli stochastycznych lub prostych analiz scenariuszowych.
- ERD w praktyce często definiuje się jako wartość bezwzględną z wartości opisanej powyższym wzorem.

Warunek na przeniesienie znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego definiujemy jako:

$$\text{ERD} \geq 1\%,$$

Test 2 - Zasada 10/10 (10/10 rule)

Zasada 10/10 (10/10 rule):

Jeżeli co najmniej z 10%-owym prawdopodobieństwem reasekurator poniesie stratę w wysokości co najmniej 10% otrzymanej składki, to nastąpi przeniesienie znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego.

- Nie trzeba rozpatrywać wszystkich scenariuszy (całego rozkładu prawdopodobieństwa w przypadku analiz stochastycznych) możliwych zdarzeń.
- Wystarczy rozpatrzyć część z nich (część rozkładu prawdopodobieństwa w przypadku analiz stochastycznych) i sprawdzić czy zachodzi powyższy warunek.
- Jeżeli tak jest, to przecież:

$$10\% * 10\% \geq 1\%,$$

a więc dla wszystkich scenariuszy spodziewana strata reasekuratora będzie niemniejsza:

$$ERD \geq 1\%.$$

Test 2 - Zasada 10/10 (10/10 rule)

Zasada iloczynowa (Product rule):

Jeżeli istnieje choć jeden scenariusz, w którym iloczyn straty reasekuratora, wyrażonej jako procent jego składki, pomnożonej przez prawdopodobieństwo tego scenariusza jest większy od 1%, to nastąpi przeniesienie znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego.

- Nie trzeba rozpatrywać wszystkich scenariuszy (całego rozkładu prawdopodobieństwa w przypadku analiz stochastycznych) możliwych zdarzeń.
- Wystarczy jeden z nich (bardzo wąski wycinek rozkładu prawdopodobieństwa w przypadku analiz stochastycznych) i sprawdzić czy zachodzi powyższy warunek.
- Jeżeli tak jest, to przecież dla wszystkich scenariuszy spodziewana strata reasekuratora będzie niemniejsza:

$$ERD \geq 1\%.$$

Jeżeli testy 1, 2 i 3 zawiodą

Test jakościowy „**substantially all/virtually certain**”:

- Można przeprowadzić test oparty na stwierdzeniach jakościowych: „substantially all” (reinsurer has assumed **substantially all** of the insurance risk in the reinsured portions of the underlying policies) i „virtually equivalent” („the reinsurer’s economic position is virtually equivalent to having written the insurance contract directly”).
- Stąd nazwa „substantially all / virtually equivalent test”.
- Test ten, bez dodatkowych czynności na poziomie reasekurowanych umów ubezpieczenia, można przeprowadzić tylko dla reasekuracji umów krótkoterminowych.
- Test ten można przeprowadzić tylko dla **reasekuracji** proporcjonalnej.
- Nie można go przeprowadzać dla reasekuracji retrospektywnej.
- Dla długoterminowych umów ubezpieczenia podlegających SFAS 97 (w polskiej praktyce umowy ubezpieczeniowe z UFK) należy przeprowadzać testy już na poziomie umów cedenta.

Podsumowanie, uwagi, zastrzeżenia

Podsumowanie, uwagi, zastrzeżenia

- US GAAP jest źródłem najbardziej rozwiniętej i bogatej praktyki sprawdzania transferu znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego.
- Przedstawiono w najprostszych wersjach testy:
 - ERD (Expected Reinsurer's Deficit),
 - zasadę 10/10 (10/10 rule),
 - zasadę iloczynową (Product rule) oraz
 - test jakościowy „substantially all / virtually equivalent”.
- Przedstawione testy zostały pokazane na najprostszych przykładach w celu najprostszego i najszybszego przekazania ich sensu i możliwych zastosowań. Istnieje wiele modyfikacji tych testów dla szczególnych rodzajów umów reasekuracyjnych i ubezpieczeniowych. W praktyce zawsze należy dostosowywać test do konkretnego przypadku i warunków rozpatrywanej umowy reasekuracyjnej i ubezpieczeniowej.
- Oddzielnego i szczególnego potraktowania wymaga reasekuracja wsteczna.
- Testy z praktyki US GAAP mogą posłużyć do wypełniania wymogów Wytycznych dotyczących reasekuracji biernej/retrocesji, wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego, w zakresie badania transferu ryzyka ubezpieczeniowego.
- Mogą one być również wykorzystywane przy sporządzaniu sprawozdań grupowych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości w zakresie zarówno reasekuracji jak i produktów ubezpieczeniowych.

Dziękuję

© 2016 KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. jest polską spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Biuro KPMG w Warszawie

ul. Inflancka 4a

00-189 Warszawa

T: +48 (22) 528 11 00

F: +48 (22) 528 10 09

kpmg.pl

Prelegent KPMG:

Wojciech Mojżuk

CEE Risk and Actuarial

Starszy Menedżer

T: + 48 22 528 1342

E: wmojzuk@kpmg.pl

KPMG Poland

© 2016 KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. jest polską spółką komandytową i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.